

“AŞKIN ŞEHİDİ – İLK KERBELÂ ROMANI” ve EDEBİYATTA KUTSALIN DİLİ*

Ahmet Turgut

“Edebiyatta kutsalın dili nasıl kurulabilir?” veya daha da genel haliyle “Edebiyat nedir?” sorusunu; yazan, okuyan herkes kendine göre bir şekilde cevaplandırabilir. Kanaatim, zevkim ve anlayabildiğim; edebiyatın “öğrenmek ve öğrendikçe paylaşmak” olduğudur...

...Ortadoğulu edebiyatların, özellikle de Türk-İslam edebiyatının kutsala girmekte biraz çekingen olduğunu gözlemliyoruz. Batı medeniyeti Hz.İsa yahut Hz.Musa’yı başkarakter kılarak romanlar yazabilmiş. Müslümanlarda bu pek olası değil. Misal; *Çağrı* filmi vardır. Yönetmen Mustafa Akkad çok güzel bir çalışma yaptı ama evrensel ölçekte bir film değil bu. Aynı eser roman olsaydı, romanda da benzer defolar olacaktı. Zira biz *Çağrı* filminde Hz.Resulullah’ı göremiyoruz. Seyircinin göremediği bir başkarakter olası değil. Birkaç sahnede kameranın kendisi Peygamber Efendimizmiş gibi algılatılıyor o kadar. Aşere-i Mübeşşere’yi de göremiyoruz. Zülfikâr’ı görüp Hz. Ali’yi hayalliyoruz sadece. Roman olduğu zaman bu görsellikten, görsellikteki defolardan sıyrılabilme şansımız bir ölçüde var. Ama yine romanda veya bir hikâyede giremeyeceğimiz tabusal alanlar mevcut. Oysa yazar olarak siz ısrarla bu konuya girmek zorundasınız çünkü modernitenin içindesiniz, 21. yüzyıldasınız. Kendi sanat ve kültürünüzü oluşturmadığınız müddetçe, düşüncelerinizi kitlelerle paylaşamayacaksınız.

Eğitimim inşaat mühendisliği. Her hangi bir tasarımda riayet etmem gereken ana veya tali noktalar var. Binanın kullanım ömrünü, kimlere hizmet edeceğini veya balkondan aşağı bir çocuğun düşme olasılığını, buna karşı alınacak önlemleri hesaba katmak zorundasınızdır. Aynı refleksle elinize kalem aldığınız zaman da birçok şeyi yan yana düşünmek durumundasınız. Üstelik *Aşkın Şehidi* malumunuz, Kerbelâ ile ilgili bir roman. Uğrunda asırlardır ithamlaşmaların yapıldığı, birçok çatışmaların ana argümanı haline getirilen bir dönemin romanı. Müsaadenizle romanın yazım sürecine dönmek istiyorum. O günlerdeki halet-i ruhiyeye... Evet, farkındasınız! Böylesi kutsal ve netameli bir sahada haddinden fazla riskler var ve tüm bu riskleri alt alta düşünmeye başladıkça içiniz titriyor, kalemi elden bırakıyor ve diyorsunuz ki: “Allah’ım, bugüne kadar kimse buna teşebbüs etmemişse bir bildikleri varmış demek...” Beri taraftan o bizim deli dolu bir Anadolu yapımız var, “Cahil cesurdur” deriz; “Hele bir yola koyulalım. Allah büyük! Kervan yolda dizilir.” Bir süre sonra bu motivasyon da yara alıyor. Derken imdada yetişenler çıkıyor. Bir takvim yaprağında okunan Fuzulî’nin bir beyiti mesela. Der ki: “*Vaktin şerefi, Hüseyin’i anan dillerde ve gönüllerdedir.*” Asırlar sonrasına yapılmış büyük bir himmet sanki. Olur da, birileri bir yerden sonra tıkanacak olursa bir takvim yaprağında bu sözleri görür, belki cesaret bulur diye, söylenmiş sanki. Tabii her

* *Aşkın Şehidi* ve *Bozkırın Sırrı* adlı romanların yazarı olan Sayın Ahmet Turgut’un Vakfımızda 20 Aralık 2011 tarihinde yaptığı aynı başlıklı konuşmasından derlenmiştir.

şeyi ayarlayıp düzene koyan bir üst akıl var. Öylesi bir beyit, öylesi bir takvim yaprağına ilişip lalettayn bir şekilde karşınıza mı çıkar?

Kuran-ı Kerim -sektörel dille söylersek- yeryüzünün en çok satan kitabıdır. Herhangi bir edebiyatçı kolaycılık anlamında *best-seller*'ı taklit etmek ister. Tabii ki, bu bahsettiklerimiz içerik anlamında değil, usul ve üslup babında...

Kuran-ı Kerim bize *"Akletmiyor musunuz, ibret almıyor musunuz?"* diyerek üsluba dair, ilerleyişe ya da diyalekteğe dair de birçok doneler sunuyor. Bir gece, -kendimce- edebiyatta kutsalın dili üzerine düşünürken ilk inen ayetleri hatırlamıştım. Çok sevgili bir büyüğüm; *"Kuran-ı Kerim'den nasiplenmek istiyorsan, yoğunlaşip şunu düşün"* demişti: *"Sanki âyetler ilk defa o an iniyor ve sen de ilk muhataplardan birisin."* O dakika zihninizde bir şeyler çözülmeye başlıyor.

Alâk Sûresini hatırlayalım! *"Oku yaradan Rabbinin adıyla, o insanı bir kan pıhtısından yarattı. Oku, Rabbin nihayetsiz kerem sahibidir. İnsana bilmediğini öğretendir. Kalemle öğretendir."* Kalemle ilgili tevillerde birçok anlam katmanlarına ulaşılabilir ama ben naçizane bir edebiyatçı olarak uygun parametreyi yakaladıktan sonra onun peşine düşmeliyim. Allah bana kalemle öğretmeyi vaat etmiş. Ne büyük bir lütf! Üstelik kalem erbabınca meşhur bir sözdür: "Yazmak, okumakla başlar!" derler.

Evet!.. Kalem başında tefekkürdeyken emrin kendisini de seçmeye çalışıyorsunuz. Emrin orijinali "Oku!" mudur; yoksa "Rabbin adıyla oku!" mu? Yazmanın olmasa bile okumanın üslubu burada gizli.

Rabbin adıyla okurken esmalar ön plana çıkmaya başlıyor. Ki âyetin kendisi "Yaradan Rab'den, Hâlik'ten", yani okunacak hakikatleri, okuyanı ve okunacak ortamı yaratan Allah'tan, hepsini var eden Allah'tan bahsediyor. Sonra "Alâk" diyor, "Alâk" nutfe mânâsına geldiği gibi mecazen "alâka" kelimesine de zemin teşkil etmekte. Yani işin içinde sevgi de var. Tekrarında yine okuma buyruğu ve yine Rab var. Bu kez "Kerim" olan her şeyi ikram eden Allah'ın adıyla okumalısınız. Niyetiniz belli: "Bu çalışma esnasında inşallah Rabbimin esmalarıyla okuyacağım. İnşallah Rabbim bana bilmediklerimi öğretecek. Sevgi olacak, gayret olacak; kelimeyi de yaratana, kolu da yaratana, zihni de, kalemi de yaratana unutmadan, inşallah Onun emrinde, Onun dilediğince bir metin çıktığına şahit olacağım." Bu noktaya ulaşmaya başladığınız zaman artık kapılar açılıyor. Rabbimizin bir de "Fettah" ismi var. Kapıların önünde bekliyorsunuz, karnınıza ağırlar giriyor. Ama Rabbimiz kulunun zannınca. İnanıyorsunuz; o kapı açılacak; bugün açılmazsa yarın, belki öbür gün...

Evet! Sadece bir niyet cümlesi için üç dört gün uğraştığımı hatırlıyorum. *Aşkın Şehidi* romanında Hz. Hüseyin'in Ramazan ayı ile bizim Ramazan ayımız örtüşmüştü; Hazretle beraber oruç tutuyoruz. Oruç başlarken bir niyet cümlesi ortaya çıkartmanız lazım. Öyleyse nasıl niyet edeceğim? "Niyet ettim Allah rızası için Ramazan orucu tutmaya" cümlesi çok çığ geliyor. Bunu Ahmet Turgut söylüyorsa, İmam Hüseyin'in söylememesi lâzım... Üç-dört gün uğraştıktan sonra bir cümle geliyor: "Açlığımı sevgine, susuzluğumu ilmüne adıyorum ya Rab!" Bu şekilde oruç tutmaya başlıyor romandaki Hz. Hüseyin karakteri ve siz de İmama uyup peşi sıra oruç tutmaya başlıyorsunuz. Bu noktada kim kimi yazıyor, ne neyi yazıyor, Allah bilir...

Alâk Suresi kalemle öğretildiğini ve bu şekilde nihayetsiz açılımlar elde edeceğimizi ve kutsalın diline yaklaşabileceğimizin müjdesini verdikten sonra, zihnimde başka şeyler bir araya gelmeye başlamıştı. Kuran-ı Kerim üslubun yanı sıra içerikte de bize hikâyeler sunuyor. Kodlar, şifreler, hikâye anlatılırken yine detayda üsluba dair ya da düstur edinebileceğimiz ilkeye dair noktalar veriyor ve ona yakınlaşma, onu taklit etme ihtiyacı hissediyorsunuz. O noktada yine çok basit bir takvim yaprağı bilgisi lazım. Yusuf kıssası, *Ahsen-ül Kasas*'tır. Yani kıssaların en güzeli... Kod kelimeler artık "kutsal ve güzel" ve onu takip etmeye başlıyorsunuz. *Ahsen-ül Kasas*'ta şunu gördük: Bir rüya var ve edebiyatçı için rüyalar hayal gücü demek, sizin bilinçaltınız demek, kaleme akıtılabileceğiniz her şey demek. Devamında okuyoruz ki; Yusuf Aleyhisselam kardeşleri tarafından kuyuya atıldı. Orada kanlı bir gömlek var. "Yusuf'u kurtlar parçaladı" denilerek o gömlek Yakub Aleyhisselam'a getirilmişti. Ama güya Yusuf'u parçalayan kurtlar, ne hikmetse gömleği parçalamamışlar ya; bunu gören Yakub Nebi, oğlunun öldürüldüğü yalanına inanmıyor.

Ve biliyoruz ki, o kuyunun başına kervancılar geldi. Yusuf Aleyhisselam'ı kuyudan çıkardılar. Güzelliğin Nebisi, Mısır'da bir köle pazarındaydı. Ardından Züleyha'yla tanıştılar. Ve yine bir gömlek meselesi var. Üstelik bu kez gömlek yırtılıyor. Devamında hapislik var, hapisten çıkış var. Mısır'a sultan oluş, mutlu sona doğru ilerleyiş var. Günün birinde kardeşleri gelmiş ama Yusuf A.S'ı tanıyamamışlar. Tekrar gömlek objesiyle karşılaşıyoruz. Bu gömlek Yakub Aleyhisselam'a yollanıyor ve ondaki kokuyla gözleri açılan Yakub Nebiyi görüyoruz.

Şimdi edebiyatçı olarak bunların her biri sizin için birçok kod sunmakta. Bir kere objelerde bir devamlılık var... Gömlek... Hatırlayalım! İlk gömlekte kıskançlık vardı, haset vardı, yalan vardı, kan vardı. İkinci gömlekte "benim olacaksın" tutkusu var; orada işin içerisinde karşısındakine zarar veren bir sevgi var ve artık gömlek yırtılmış durumda. Devamında gözü açan, buluşturan, vuslata dair, -Sufilerin- üzerine yığınla yorum yaptığı koku ve bakış birlikteliği var. Buna dair yığınla açılım yapılabilir. Tabii siz bir edebiyatçı olarak oluşturduğunuz karakterleri gömlek üzerinden bir kere değerlendirdiniz. Finalde bir bakış vardı. O bakış için tekrar hikâyenin başına dönebiliyorsunuz. Herhangi bir roman ikinci okumada tat verebiliyorsa ya da siz merceğinizi değiştirip okumaya başladığınızda tat alabiliyorsanız okunurluğu tekrarlanmış oluyor. Biz o kıssanın, ilk anlatımın finalindeki gözlerin açılması bahsi üzerinden hikâyeye tekrar döndük. Güzel var, güzeli gören var, güzele bakan var. Yusuf Aleyhisselam kuyudan çıkartıldığında kervancılar ne gördüler? En fazla üç altın yapacak bir köle. Çünkü onların akılları, aşağı sarkıttıkları kovanın ipinin uzunluğu kadardı. Ve onlar üç altına tav oldular. Güzele baktılar ama güzeli göremediler. Lakin o güzeli Züleyha gördü. Onun için dünyadaki her şeyinden vazgeçti. Ona sahip olma tutkusundan gayrı... Ardından Yusuf Aleyhisselam hapse düştü. Hapisten çıktı, Mısır'a sultan oldu. Günün birinde kardeşleri geldi yanına. Kardeşlerinin akli -kıtık zamanı olduğu için- kendi ihtiyaçlarını görebilecek bir kova buğday kadardı. (Benzerini Yunus ve Şeyhinde gördük. "Aluç mu istersin, himmet mi?" demişlerdi.) Fakat onlar da karşısındaki Yusuf'u, hem de kardeş oldukları Yusuf'u göremediler. Ama Yusuf Aleyhisselam onlara bir gömlek verdi. "*Görmese bile sırf kokumla beni tanıyacak olan biri var,*" dedi. Yakub Aleyhisselam görmeden tanıdı oğlunu. İşte kutsalın dilini oluşturabileceğimiz yığınla nokta...

Hatırlayalım! En Güzel İsimlere sahip olan Cenab-ı Allah'ın bir ismi de *Musavvir*'dir. En geniş manada "Tasvir eden" manasına gelir. Sanırım edebiyatçıların dört elle sarılacakları, sürekli tekrarlamaları gereken esmalardandır; Musavvir...

Bu tasvirler çeşitli tefekkürlerle beslendikçe belki Yusuf Sûresi bir edebiyatçının gözünde beşinci, altıncı, yedinci anlamlara, çok daha üst anlamlara çıkabilir. Güzeli görmeyi, güzeli tanımayı, güzele bakıp onu görebilmeyi zihninizde bir parametre olarak kurduğunuz zaman Muhammedî Güzellere de açılabilirsiniz. Misal; "*Hüseyin*" kelimesi... Lügaten "Güzel" demek ama pekiştirilmiş bir hâl var orada, yani Türkçe'ye "Güzeltik" olarak da tercüme edilebilir. Arapçada bir kelime daha var. Çok kuvvetli bir güzelliği anlatıyor ve güzelliğin tamamını anlatıyor. İşte onun adı da "*Hasan*." O an edebiyatçı olarak kafanız karışıyor. Karışacak ki, durulsun...

Evet! Başta Hz.Hüseyin için yola çıktınız. Alâk Sûresi, Ahsen-ül Kasas ve Yusuf Aleyhisselam ile romanın kendi düzlemine mümkün olduğunca akmaya başladığınız bir an karşınıza direkt Hz.Hasan çıkıyor. Ama Hz.Hasan kitaplarda yok. Araştırmalar yapıyorsunuz. Hz.Hüseyin efendimiz ile ilgili yüzlerce kitap var, Hz. Hasan efendimiz ile ilgili bir veya iki. "Uluslararası sempozyumlardan besleneyim, günümüz insanları ne düşünüyor, tarihte yazılanları okuduk ama bugün nasıl yorumlanıyor" diyorsunuz, internete giriyorsunuz, her yere bakıyorsunuz. Hz.Hüseyin ile ilgili birçok uluslararası çalışma var ama Hz.Hasan ile ilgili bugüne kadar hiçbir şey yapılmamış. Oysa her iki Güzel de şehit, her ikisi de Resul'ün ciğerparesi... Ama biri çok biliniyor, diğeri neredeyse hafızalardan silinmiş. Hz.Hüseyin'in şahadetini hepimiz ezbere biliyoruz: 10 Muharrem... Hz.Hasan'ın bırakın şahadet gününü, ayını bile bilenimiz çok çok az... (Hazret, Safer ayının 28'inde Hakk'a yürüdü. 22 Ocak 2012 sene-i devriyesiydi.)

Ve yine en çok okunan, *best-seller* Kitaba yöneldiğiniz zaman, (siz aramıyorsunuz ama Allah, pat diye bazen karşınıza çıkarıyor) Tevbe Sûresi-52'de ikaz edildiğinizi görüyorsunuz: "*Siz İki Güzellikten bir başkasını mı arıyorsunuz?*" İkaz açık değil mi? İki Güzelliği bir arada arayacağız.

Peki, edebiyatta kutsalın dilini ararken iki güzelliği bir arada nasıl görebiliriz? O dakika insanın zihninde açılımlar oluşuyor. Bir; kutsalın ya da edebiyatın ön plana çektiği güzellik/sembol var, bir de geriye sakladığı güzellik/sembol var. İki bütünlendiği zaman evrensel bir nokta oluşuyor. O noktada iki güzelliği yan yana düşünmeye başladığımızda imdada yine şifre sloganlar yetişiyor. Slogan diyorum, çünkü düşünmeden tekrarlama tekrarlama altını boşaltmışız. Kaynak çok temiz. Peygamber Efendimizin sözü: "*Oğullarım inci ile mercan gibidirler. Onlar cennet gençlerinin seyyididir.*" Ve görüyoruz ki; Kuran-ı Kerim de cenneti tasvir ederken "inci ve mercan"dan bahsediyor.

Öyleyse, müstakbel sorunuz hazır: "İki güzelden hangisi inci, hangisi mercan?" Başlıyorsunuz araştırmaya. Gelenek bunun ayırımına alenen gitmemiş. Kitaplarda bu yönde bir çalışma yok. Üniversitedeki hocalarımızla, Alevi dedelerle, Caferi yetkinlerle görüş alışverişindediniz, cevap yok. Ama bir gece *Fütuhatü'l Mekkiyye*'den rastgele bir sayfa açılıyor. Karşınızda duruyor aradıklarınız: "*Hüseyin Efendimiz mercandır. Vicdanı remzeder ve kızılığında onun şahadet rengi vardır.*" O dakika -kontenjandan da olsa- inci apaçık ortaya çıkıyor. Evet!.. İnci olan Hz.Hasan Efendimiz. Metnin kendisi orada inci üzerine bir yorumda bulunmuyor ama "Artık o kadarını da lütfedin, siz çıkarın!" dercesine sanki bir dipnot var metinde. Herhangi bir

edebiyatçıya –ister dindar, ehli irfan; isterse pozitivist bakışlı olsun– inci sorulduğunda yorum basittir: İncinin güzelliği içeridedir. Dışarıdaysa kuru bir kabuk vardır. Zahire bakan güzellikten nasipsizdir. Edebiyatçı kabuğu anlatamaz, kabuğu birinin açması lazım, içindeki güzelliği göstermesi lazım. Anlıyorsunuz ki; aşılama kabuklar yüzünden Hz.Hasan Efendimiz çok fazla konuşulamamış. Demek ki o “Tam Güzellik” geride, ama o Güzelliğin Habercisi, Tamamlayanı ve Güzelliğin İkinci Parçası olan Mercan, her ne kadar derin suların dibinde de olsa, dalıp da vurgun yemeyenler için aşikâr... Onu rengiyle bile belirgin kılmış Cenâb-ı Allah; kıpkırmızı ve dikkatleri celbedici...

Bütün bu algılar aynı yere doğru akmaya başladığı zaman, kutsalın dilindeki birkaç aşamalı anlam katmanı kurma refleksi kendiliğinden gelişmekte. Bunu sembollerle destekledikçe ve fitrat dediğimiz evrensel doğru yaklaştırdığımız zaman birçok insan değişik tatlar almaya başlıyor. Bir parça kuram üzerine gittiğiniz zaman, önceden bir his olarak kaleme aldığınız şeyin aslında çok büyük bir evrensel hakikat ile örtüştüğünü hissetmeye başlıyorsunuz.

İsterseniz değişik bir örnek üzerine gidelim. Resulullah mağaradan çıkarak Risaletine başlamıştı. Ağaç kovuğundan çıkan bilgiler biliriz. Yusuf Aleyhisselam da kuyudan çıkmıştı. Yunus Aleyhisselam balığın karnına girip oradan çıktı. Kapalı yerden çıkış metaforu; –yanlış hatırlamıyorsam– Jung bunu arketip olarak değerlendiriyor; yeniden dünyaya geliş, türeyiş... Nasıl ki bir insan ana rahminden yeni bir boyuta, yeni bir hayata geçiyorsa, kahraman da bu şekilde kapalı bir yerde bekleyip olgunlaşıp ortaya çıkar. Bunun gibi, fitratın, 50–60 yıllık insan ömrünün ve tarihin evrelerinin bulunduğu noktaları yakaladıkça o iç güzellik, dış güzellik ya da öndeki güzellik, beride saklanmış olan güzellik katmanları tek tek buluşmaya başlıyor. O noktada metnin kendisinde sürekli şunu aramaya çalışılıyorsunuz: Ortalama insan ömrü ile Hz.Resulullah’ın ve Haleflerinin hayatı ne kadar örtüşüyor? Bireyin seyri ile tarihin kaydetmiş olduğu seyir ne denli paralel?

Romanda *Hasan-ül Müsenna* adında bir karakterimiz var. Hz. Hasan’ın oğlu... Romanda en büyük oğlu diye geçiyor ama tarihçiler o konuda net bir bilgi vermiyor; ortanca oğlu diyenler de var ama herkes ona “*Müsenna*” demiş, yani “İkinci Hasan.” Romanın genel tarihi gerekliliği içerisinde Kerbela günlerinde Hz.Hasan’ın fiilen yaşamadığını bilmemize rağmen Hasan-ül Müsenna yoluyla Hz.Hasan’ı romana endirekt de olsa dâhil etmiş olduk. Ve onun bakışıyla açılan yorumlar var. Misal! Hicret bahsi geçecek ve romanın kendi güncel zamanında bir yolculuk var. Yolculuk, sefer etmek... *Sefer* kelimesi Kadim Arapçada “üstü örtülü şeylerin üzerinden örtüsünü kaldırmak” mânâsına geliyor. Yolculuğa çıktıkça bir şeylerin üstü açılıyor, kendinizi görmeye başlıyorsunuz. *Sefer*, Sufi literatürün *seyr-i sülûk* olarak algıladığı; kendini, nefsinin, eksiğini tanıma ve bunları ikmal etme uğraşı...

Biliyoruz! Resulullah Medine’ye geldi. Şehrin adı *Medine-i Münevvere* oldu. Püf nokta, Münevver oluşt. Oysa Mekke’deyken bir tane münafık yoktu, Medine dolu münafık... Peki, Münevverliği nerede arayacağız? Resulullah şöyle demişti: “*Ene Medinetü’l İlmî, Ali’yyün babuha.*” Yani; “*Ben ilmin şehriyim, Ali onun kapısıdır.*” “Medine/şehir” ile “ilim” yan yana... O zaman Medine’de bir akıl var; aklın olduğu yerde kurumsallaşma da başlıyor. Bunu bireye indirdiğimiz zaman, bireyde artık beyinde o idrak dediğimiz noktaya doğru yolculuk başlıyor. Nefsinizi tanımaya başladınız, artık Medine vücudunuzun en tepesinde kalıyor bu tabire göre. Medine’yi çevirip Münevver hâle getirmeniz lazım. Münevverlik yığınla çatışmayı

beraberinde getiriyor ama akıl öne geçmiş durumda. Ve bir vakit sonra artık fethedilecek belde, hedef... Mekke fethediliyor; orası *Mekke-i Mükerre* oluyor. Orada Beytullah var, Beytullah'ın içindeki putlar temizleniyor. Tarih söylüyor: Fetih Günü Kâbe'deki putlar kırıldı. Nasıl? Kabe'nin dışında 360 tane put vardı. Onlar lokalize, sekonder putlardı ve onları ashab birer birer kırdı. Büyük olan 4 put ise içerideydi. Alt kattaki üç putu Resulullah kırdı, "*Hakk geldi, bâtil zâil oldu*" ayetini okuyarak... Asma katın üzerindeyse *Hubel* var, ana tanrıça; dişil, üretken olan put. Resulullah onu kırmadan önce Hz.Ali'yi yanına çağırdı. Dedi ki: "*Ya Ali, omzuma çık, o putu sen indireceksin.*" Hz.Ali edep etti. O edebin kendisinde birçok mânâlar olmalı ama bizim o esnada kalemlerle hissedebildiğimiz iki nokta var: Birincisi, zahiren olan... Hz.Ali, Resulullah'ın omzuna nasıl ayak basabilir ki? İkincisi, tarihen olan. Yine Kuran-ı Kerim'de, Hz. İbrahim'in putları kırıldığını okuduk. Bütün putları kırdı ama sonuncuya dokunmadı, baltayı onun boynuna astı. Dışarıdakiler "Hangi fetâ bunu yaptı?" diye sordular. Fetâ "genç" demek. Peki, "*Lâ fetâ illâ Ali*" "Ali gibi genç yiğit yoktur" mu demek? Hz.Ali 63 yaşında son nefeslerini verirken de ona "fetâ" deniliyordu. Zira Resulullah ona "Fetâ" demişti. Bu "fetâ"yı biz Hz. İbrahim putları kırdıktan sonra dışarıda "Hangi fetâ o putu kırdı?" sorusundaki fetâ olarak algılamaya başladığımız zaman "fetâ"lar birleşiyor. Hz. İbrahim'de gördük ki o, son puta dokunmadı. Sonuncuyu da sonuncu kırsın istedi ve son put Hatem-ül Enbiya'nın uhdesine bırakıldı. Hz.Ali bunun bilincindeydi. Son putu kırmak Hatem-ül Enbiya'nın işi... Oysa Hatem-ül Enbiya; "*Sen kır ya Ali,*" dedi. Halilullah'tan Habibullah'a, Habibullah'tan Veliyullah'a... Hz.Ali edep etmeye devam edince Resulullah, -Sufilerin vazgeçilmez bir düsturu olan- aforizmayı buyurdu: "*Emir edepten üstündür ya Ali.*" Emir edebi kırdı ve Hz.Ali o son putu devirdi. Mekke putsuz olan şehir haline geldi...

...Malum! Hz.Ali'nin (K.V) ve oğullarının karşısındaki somut kişi Muaviye'ydi. Romanın baş kötüsü o; Yezid değil de babası... Bunu yine Mercan da ve İnci de yakalamaya çalışmanız ve kutsalın diline oturtmanız lazım. O dakika siz yine zahirdeki her şeyden bahsediyorsunuz. Tarihin realitelerinden, Sünni, Alevi ya da Şii tarih kitaplarının üzerinde uzlaşmış olduğu verilerden bahsediyorsunuz ve o uzlaşının dışına çıkmıyorsunuz, işin "mercan" tarafında...

"İnci" tarafında ise başka bir şey açılmaya başlıyor. Biz İmam Ali'nin Muaviye ile olan çatışmalarında şunu gördük: Devlete hâkim olan İmam Ali iken Muaviye başkaldırdı. Yani ruh evvelce mukaddes yolculuğa çıkmış, zihni Medine-i Münevvere haline gelmiş, putlar kırılmış, kalp fethedilmiş ama nefs alttan alta yeniden isyan hâlinde. Boş durmuyor, iş bitmedi demek ki. Nefs ruha başkaldırmış ve savaşı yeniden başlatıyor. Hz. Ali'nin vefatından sonra İmam Hasan - Muaviye mücadelesini gördük. Artık fiilen ikiye ayrılmış bir devlet var. Hukuken lider Hz.Hasan ama fiilen coğrafyanın bir kısmı Hz.Hasan'da, bir kısmı Muaviye'de. İkiye bölünmüş, iki ayrı muhatap haline gelmiş nefis ve ruh var. Bu ikisinin bir zeminde buluşması lazım ve o zeminin adı "İlkeler" olsa gerek.

Haz.Hasan barış anlaşması imzalayan, barışı ilkelere oturtan "İnci" olarak romanda tekrar karşımıza çıkıyor. İşin "Mercan" boyutunda Şii, Sünni, Alevi uzlaşmaya "İnci" üzerinden bir destek verdiğiniz zaman yepyeni bir bakış ortaya çıkıyor ve bugün Ortadoğu'nun ihtiyacı olan her şeyin onun içinde var olduğunu gözlemliyoruz. Bu ilkelere sadece toplumsal/kurumsal reçeteler değil tek tek bireylerin de kendi selâmetlerine uzanan yolda çıkartabilecekleri doneler var. Yine kişiyi, toplumu ve tarihi tespih tanesi gibi arka arkaya koymaya devam

edebiliyorsunuz. Üçüncü evreye geçtiğinizde artık mücadele sahasında İmam Hüseyin ve Yezid var. Bu kez meşru olmasa bile fiilî tek yönetici; Yezid... Ve ona karşı kıyam etmiş olansa İmam Hüseyin. Yani ruh ve akıl, nefs karşısında savaşını kaybetmiş; nefs her şeye egemen. Artık bu nefs tek bir şeyle durdurulabilir. Romana göre; azgınlaşan nefsi durdurabilecek şey vicdan.

...Sanıyorum, romandaki kutsalın dili bu bakışlar, bu perspektifler etrafında kurulduğundan, üzerinde 1300 yıldır tartışan Sünni, Alevi ve Şii gelenek ilk defa bir metinde buluşmaya başladı.